

РЕЦЕНЗИЈА

НА ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА СО НАСЛОВ „ДЕРМАТОЛОШКИ МАНИФЕСТАЦИИ НА ДОЛНИТЕ ЕКСТРЕМИТЕТИ ВО КОРЕЛАЦИЈА СО ДОПЛЕР СОНОГРАФСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ КАЈ ПАЦИЕНТИ СО ВЕНСКА СЛАБОСТ”, ПРИЈАВЕНА НА ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ, УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ” – ШТИП

Со Одлука бр. 0206-376/14 донесена на 14.5.2026 година на 114. седница на Наставно-научниот совет на докторски студии на Кампус 3 на Факултет за медицински науки при Универзитет „Гоце Делчев” – Штип, формирана е Комисија за оценка и одбрана на докторската дисертација со наслов „Дерматолошки манифестации на долните екстремитети во корелација со доплер сонографски карактеристики кај пациенти со венска слабост“ (на англиски јазик „*Dermatological manifestations of the lower extremities in correlation with Doppler sonographic features in patients with venous insufficiency*”), пријавена и изработена од кандидатката д-р Мартина Ѓорѓиевска Камчева, во состав:

- проф. д-р Андреј Петров, претседател,
- проф. д-р Страхил Газепов, член и интерен ментор,
- проф. д-р Александар Анчевски, член и екстерен ментор,
- проф. д-р Милка Здравковска, член,
- проф. д-р Силвија Дума, член.

Комисијата во горенаведениот состав го разгледа доставениот материјал и го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. **Анализа на трудот**

Докторската дисертација, која е пријавена и изработена од страна на кандидатката д-р Мартина Ѓорѓиевска Камчева, специјалист по дерматовенерологија, е напишана на 116 страници, А4 формат, со вкупно 33 табели, 29 слики и 137 литературни цитати, најголем дел од нив публикувани во последните десет години. Истражувањето се спроведуваше во период од 2023 до 2025 година. Содржината во трудот опфаќа 6 поглавја, организирани по следниот редослед: *Вовед, Методолошки дел (Мотив на истражувањето, Цел на истражувањето, Материјал и Методи), Резултати, Дискусија, Заклучок и Користена литература.*

Во *Воведниот* дел од трудот, докторантката д-р Мартина Ѓорѓиевска Камчева го објаснува основниот мотив за ова истражување, недвосмислено ги наметнува целите на истражувањето и ја објаснува општествената и научната оправданост за изработка на оваа тема. Докторантката елоквиентно ги евалуира и цитира досегашните истражувања и публикации во последните десет години кои се поврзани со дерматолошките манифестации на венска слабост, како и доплер сонографските карактеристики на венската слабост, кои претставуваат еден глобален проблем во светот.

Имајќи предвид дека хроничната венска инсуфициенција има мошне висока инциденца на светско ниво, особено во високоразвиените земји чијашто клиничка манифестација, стадиумите на болеста заедно со останатите

испитувани параметри, како и наодот од доплер сонографијата се од клучна важност за избор на соодветна терапија и третман, како и процена на ризик од понатамошно влошување. Во овој дел докторантката ги нотира досегашните истражувања и објавени студии кои потврдуваат дека венската слабост може да биде откриена уште во почетните стадиуми доколку се земат предвид дерматолошките промени, но и наодот од доплер сонографијата. Ги опишува и евалуира CEAP класификацијата (Clinical manifestations, Ethiological factors, Anatomical distribution, Pathophysiological conditions classification) за дефинирање на нарушената функција на вените, како и VCSS (Venous Clinical Severity Score) која претставува стандардизирана алатка за одредување на степенот на тежината на симптомите на венската слабост. Долгогодишно клиничко искуство на д-р Камчева, како и литературниот преглед, укажуваат дека венската слабост како еден чест клинички проблем може да доведе до намалување на работоспособноста на пациентите и има мултидисциплинарен пристап. Третманот зависи од стадиумот на болеста, кој може да се движи од конзервативен, примена на склерозантни средства, минимално инвазивни методи до целосен хируршки третман. Изборот првенствено ќе зависи од стадиумот во којшто се наоѓа, но и од клиничката манифестација и доплер сонографскиот наод, што е доволен и оправдан императив за ова истражување. Од тие причини, д-р Камчева јасно и недвосмислено ја поставува главната цел на оваа докторска дисертација, а тоа е да се дојде до сознанија за застапеноста на венската слабост кај пациентите зависно од нивните епидемиолошки карактеристики, како и за поврзаноста помеѓу дерматолошките манифестации на долните екстремитети и ехо-доплер сонографските наоди; вклучувајќи ја споредбата меѓу дијабетичари и недијабетичари, во прилог на негово рано дијагностицирање и подобар персонализиран третман на болеста.

Во делот *Материјал и методи*, докторантката го објаснува дизајнот на студијата во кој наведува дека станува збор за ретроспективно-проспективен карактер, истата е изработена на Одделот по дерматовенерологија при ЈЗУ „Клиничка болница Штип“, каде што ќе биде направен клинички и ехо-доплерсонографски преглед. Студијата е во согласност со Правилникот на Комитетот за етички прашања при Факултетот за медицински науки во Штип и со Законот за заштита на личните податоци. Обработени се вкупно 300 пациенти со венска слабост. Во студијата е користен Color Doppler Vivid 7 dimension апаратот со помош на кој ќе се одредува функционалноста на венските системи на долните екстремитети, проширени вени (површни, комуникантни, длабоки), компресибилност, присуство или отсуство на рефлукс на сафено-феморалната јункција, симетричност споредбено со истата вена на другата нога. Ќе биде применета и стандардизирана современа класификација за дефинирање на нарушената функција на вените позната како CEAP класификација (Clinical manifestations, Ethiological factors, Anatomical distribution, Pathophysiological conditions classification), која се користи за дефинирање на степенот на настанатите оштетувања при поставување на конечната клиничка дијагноза кај пациентите со хронична венска болест. Исто така ќе биде применета и стандардизирана алатка за одредување на степен на тежина на симптомите на венската слабост (Venous Clinical Severity Score – VCSS), при што врз основа на добиениот скор пациентите ќе бидат поделени во 4 категории: асимптоматски пациенти (вкупен скор на VCSS = 0), пациенти

со лесна симптоматологија (вкупен VCSS скор од 1-10), пациенти со умерено тешка симптоматологија (вкупен VCSS скор од 11-20) и пациенти со тешка симптоматологија на венска слабост (вкупен скор на VCSS од 21-30).

Во поглавјето **Резултати** д-р Камчева систематски ги презентира резултатите од истражувањето сумирајќи ги најпрво според поставените и однапред утврдени цели на трудот. Анализираниите податоци за возрастната категорија кај пациентите со и без дијабетес мелитус е следнава: најмладата група од 30 до 40 години, 20 пациенти се без ДМ (80,0%), а 5 пациенти се со ДМ (20,0%). Слично, во групата од 41 до 50 години, 31 пациент е без ДМ (88,6%), додека 4 пациенти се со ДМ (11,4%). Во средните возрастни групи од 51 до 60 години, бројот на пациенти со венска слабост е еднаков кај двете подгрупи, со 33 пациенти (55,0%) и за двата поттипови. Во постарите возрастни групи од 61 до 70 години, поголема застапеност се забележува кај дијабетичарите, со 59 пациенти (62,8%), додека кај недијабетичарите има 35 пациенти (37,2%).

Истиот тренд е видлив и кај лицата над 70 години, каде што 49 пациенти се со ДМ (61,3%), а 31 пациент е без ДМ (38,8%). Од сите 300 испитани пациенти, 50 пациенти имаат нормална телесна тежина, од кои 28 се дијабетичари (56,0%), додека 22 се недијабетичари (44,0), 172 пациенти се со прекумерна телесна тежина, 80 дијабетичари (46,2%) и 93 недијабетичари (53,8%) и 78 пациенти се со обезитет, каде што 42 се со дијабетес (54,5%) и 35 недијабетичари (45,5%). Во однос на положбата во која работеле, застапеноста е највисока кај оние кои работеле во стоечка положба, со повисока тенденција за дијабетичарите во споредба со недијабетичарите. Добиените резултати за дерматолошките промени на долните екстремитети кои се категоризирани според CEAP класификацијата покажуваат дека кај испитуваната популација најголем дел од пациентите имаат умерени до сериозни клинички манифестации на венска слабост, додека минимални или рекурентни случаи се значително помалку застапени. Дијабетичарите најголем дел имаат оток (C3), кожни промени (C4), улкуси (C5) и активни улкуси (C6), додека минимални или рекурентни случаи (C1, C2, C2r, C6r) се значително помалку застапени. Сличен тренд се забележува кај недијабетичарите, при што доминираат умерени до сериозни промени, со најмногу случаи со C3, C4c и C5, додека почетните стадиуми и рекурентните улкуси се редок наод.

Крускал–Валис тестот покажа $H = 115,872$, $p < 0,001$ кај дијабетичари, додека $H = 117,405$, $p < 0,001$ е кај недијабетичари што укажува дека повисок степен на нарушената функција на вените корелира со повисок степен на тежината на болеста. Кај пациентите со дијабетес извршниот χ^2 -тест покажа $\chi^2 = 127.260$ со $p < 0.001$, што укажува на статистички значајна разлика во распределбата на CEAP категориите помеѓу пациентите со и без рефлукс во групата со дијабетес, додека кај пациентите без дијабетес χ^2 -тестот покажа $\chi^2 = 132.941$ и $p < 0.001$, што исто така укажува на статистички значајна поврзаност помеѓу присуството на рефлукс и повисоките CEAP категории во групата без дијабетес. Слични резултати се добиени и при поврзаноста на VSM и VSP со CEAP категориите кај дијабетичари и недијабетичари.

Во поглавјето **Дискусија**, кое се надоврзува на резултатите во докторската дисертација, докторантката симплифицирано и во континуитет ги компарира добиените резултати и заклучоци со досегашните публикувани студии на оваа тема, споредувајќи ги детално. Во последното поглавје **Заклучоци**

детално се презентирани и сумираните елементи на истражувањето, согласно со поставените и детерминирани цели и претходно нотирани резултати од студијата. На крајот, во поглавјето *Литература* следуваат библиографските податоци или референци од последните десетина година.

2. Научен придонес

Врз база на статистички обработените и прикажани резултати од истражувањето во оваа докторска дисертација може да ги истакнеме следниве препораки кои следуваат т.е. се заклучок на претходно споменатите резултати од студијата: постои различна застапеност на венската слабост во зависност од епидемиолошките карактеристики на пациентите со и без дијабетес, дека фреквенцијата на венската слабост се зголемува со возраста на пациентите, при што постарите возрасни групи имаат поголема застапеност, а застапеноста е дополнително повисока кај лица со дијабетес во споредба со оние без дијабетес, венската слабост е поизразена кај пациентите кои работат во стоечка положба независно дали се дијабетичари или не, недостатокот на физичка активност исто така има значајна улога, позитивната фамилијарна анамнеза може да кажеме дека има најзначајна улога во развојот на венската слабост, постои поврзаност помеѓу венската слабост и застапеноста на дерматолошките промени кај пациенти со и без дијабетес, постои поврзаност помеѓу кожните промени и степенот на венската слабост кај пациенти со и без дијабетес, постои поврзаност помеѓу степенот на венскиот рефлукс и тежината на венската слабост, постои поврзаност помеѓу степенот на VSM и тежината на венската слабост, постои поврзаност помеѓу степенот на VSP и тежината на венската слабост, постои поврзаност на доплерсографските карактеристики со дерматолошките манифестации, постои поврзаност помеѓу венски рефлукс и дерматолошките промени, постои поврзаност помеѓу степен на VSM и дерматолошките промени, постои поврзаност помеѓу степен на VSP и дерматолошките промени.

Докторската дисертација е работена според Правилникот за трет циклус студии и во неа постои конзистентност на деловите во рамките на целиот труд. Добиените резултати статистички се обработени и презентирани на ефективен, концизен и разбирлив начин. Заклучоците се конкретни и самите по себе можат да бидат мотив за понатамошни истражувања и претклинички и клинички студии.

3. Исполнетост на законските услови за одбрана на докторатот

Кандидатката -р Марина Ѓорѓиевска Камчева пред одбраната на докторската дисертација ги објавила следниве рецензирани научни трудови:

Gjorgjievska Kamceva, Martina and Gazepov, Strahil and Dokuzova, Stojka and Emurlai, Arben (2024) [Football player and varicose vein: a case report](#). Acta Medica Balkanica International Journal of Medical Science, 9 (17-18). pp. 187-190. ISSN 2545-4870

Gjorgjievska Kamceva, Martina and Gazepov, Strahil and Nikolov, Sasko and Dokuzova, Stojka and Emurlai, Arben (2024) [Treatment of varicose veins with sclerotherapy: a case report](#). Acta Medica Balkanica International Journal of Medical Science, 10 (19-20). pp. 226-229. ISSN 2545-4870

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Комисијата за оценка и одбрана детално ја разгледа докторската дисертација со наслов „Дерматолошки манифестации на долните екстремитети во корелација со доплер сонографски карактеристики кај пациенти со венска слабост“ (на англиски јазик „**Dermatological manifestations of the lower extremities in correlation with Doppler sonographic features in patients with venous insufficiency**“) и донесе заклучок дека истата претставува оригинален, самостоен, прецизно дефиниран и јасно оформен научен труд со систематски разработена проблематика и оригинални резултати. Докторската дисертација врз основа на содржината, обемот и постигнатото ниво на квалитет ги исполнува условите потребни за понатамошна нејзина презентација и одбрана. Врз основа на тоа, Комисијата има чест да му предложи на Наставно-научниот совет на докторски студии на Кампус 3 да ја прифати позитивната рецензија на докторската дисертација со наслов „Дерматолошки манифестации на долните екстремитети во корелација со доплер сонографски карактеристики кај пациенти со венска слабост“, пријавена и изработена од докторантката д-р Мартина Ѓорѓиевска Камчева и да и одобри јавна одбрана на истата.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Андреј Петров, Факултет за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, претседател, с.р.

Проф. д-р Страхил Газепов, Факултет за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, член и интерен ментор, с.р.

Проф. д-р Александар Анчевски, Медицински факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, член и екстерен ментор, с.р.

Проф. д-р Милка Здравковска, Факултет за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, член, с.р.

Проф. д-р Силвија Дума, Медицински факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, член, с.р.